

بسم الله الرحمن الرحيم

مدرسه خالی از شاگردان^۱

اردوان مجیدی

سالن ها نیمه روشن بود، بعضی جاها هم تاریک!

سکوت!

از شیشه های مات پنجره های کلاس در سالن، سایه معلمی را پای تخته یک کلاس دیدم، صدائی محو و مبهم، انگار با شاگردان سخن می گفت. توی کلاس سرک کشیدم. کسی نبود. وارد کلاس شدم. هیچکس نبود. میزها و نیمکتهای بچه ها نامنظم وسط کلاس رها شده بود. چند کتاب و دفتر روی میزها و نیمکتهای، اینطرف و آنطرف

^۱ - مجله شوق تغییر، شماره سی و سوم، بهمن ۹۶. ویژه نامه جایگاه خالی دانش آموزان در تعلیم و تربیت.

افتاده بود. بعضی از دفترها جلوی کتابها هر دو تا باز، معلوم است داشته اند از روی درس مشق می نوشته اند. کیفهای سنگین بچه ها زیر میزها و کنار دیوار و روی نیمکتها، اینطرف و آنطرف افتاده، زیپ بعضی هایشان باز و کلی کتاب و دفتر توییشان است. از میان شکاف کنار پنجره آهنی، سوز سردی می آید که ورق کاغذ چروک و خط خطی را که جلوی پنجره افتاده، نرم نرمک تکان می دهد. شیشه های پنجره ها برخی مات است و برخی دیگر هم با طرز ناشیانه ای از پشت رنگ شده است، فقط ردیف بالا مات نیست. از پشت آن شیشه های ردیف بالا و نرده های آهنی پشت آن، دیوار ساختمان روبرویی و یک تکه کوچکی از آسمان هم پیدا است. وسط شعاع باریک خورشید که از گوشه بالای پنجره توی کلاس افتاده، دانه های گرد و غبار داخل کلاس، به آرامی اینطرف و آنطرف می رود. از میان کلاس که رد می شوم، جریان هوای عبورم را توی این گرد و غبار داخل آن شعاع نور می بینم.

ترس مرا بر می دارد! معلم کجاست؟ بچه ها کجا هستند؟ توی راهرو برمی گردم. سکوت! باز هم ناگهان پیچ پچی از سخنرانی مبهم یک معلم در کلاس دیگر، و باز هم سرک می کشم و هیچکس توی کلاس نیست.

- کسی اینجا نیست؟....

پژواک صدایم در سالن می پیچد... باز هم سکوت....

از راه پله تاریک پائین می دوم، سالن ورزش، نمازخانه، کتابخانه و آزمایشگاه که تمام وسایلشان، آنچنان خاک گرفته که گویی سالها است از آن استفاده نشده است. همه جا سکوت.

توی طبقه هم کف از دور چند نفر را می بینم. در راهروی تاریک و طولانی به طرفشان می روم. ظاهرا یکی از آنها مدیر و سه نفر دیگر به قیافه شان می خورد که از اداره آموزش و پرورش آمده باشند. مدیر با دلخوری مشغول نصب کردن چند بخشنامه و جدولهایی که آنها به او می دهند، است؛ با هم مشغول صحبت، اما مبهم و نامفهوم.

نزدیکشان که رسیدم، صدایشان می زنم....

- مدرسه تعطیل است؟

مدیر نیم نگاهی می کند و سرش را به علامت منفی تکان می دهد.

- بچه ها چرا نیستند؟

همه سرشان را به سمت من برمی گردانند و با تعجب به من نگاه می کنند و هیچ جوابی نمی دهند و دوباره با هم مشغول صحبت و کار خودشان می شوند... هر چه گوش می کنم، متوجه حرفهایشان نمی شوم....

دلهره شدیدی دارم. رهایشان می کنم و توی حیاط می دوم. آنجا هم خالی است. چند توپ اینطرف و آنطرف افتاده است. هوا بدجوری گرفته و ابری است. خدایا بچه ها کجایند؟...

ناگهان از خواب می پرم.... یقه پیراهنم را که از عرق نم گرفته کمی تکان می دهم تا راه نفسم باز شود. بلند می شوم از پارچ آب روی میز، توی لیوان آب می ریزم و کمی آب می خورم. توی تاریکی لای لباسهایم که آویزان است، کورمال کورمال دست می کشم و کیفم را پیدا می کنم، برای فرزندم و بچه های مدرسه و معلمین آن صدقه ای کنار می گذارم...

خوابهای ما گاهی اوقات حقایق زندگی ما هستند. وقتی ما بیداریم، دنیا را جوری می بینیم، اما حقیقت جور دیگری است. کسی را و جایی را خیلی خوب و شیک و منظم می بینیم، اما حقیقتش را نگاه کنی، دروغ است و زشتی و پلیدی؛ و گاه بالعکس. در خوابها اما گاهی وقتها این حقیقت را با کنایه هائی به ما نشان می دهند. داستان این خواب هم هر چند که داستان است، اما حقیقتی است از پشت پرده برخی واقعتهائی که می بینیم.

بچه ها نیستند! توی مدرسه نیستند. جسمشان و اسمشان هست، ولی خود خودشان نیستند. در ظاهر که نگاه می کنی در تصمیم گیریها و فعالیتهای مدرسه و اداره کردن مدرسه و نظایر آن، نبودشان را به سرعت می بینی. اینکه خیلی روشن است.

اما کمی عمیق تر که نگاه می کنی، در اهداف مدرسه، برنامه ها و آرمانها هم نیستند. ما سالها است که خودشان را فراموش کرده ایم.

مدرسه قرار بود که بچه هایمان را برای زندگی در جامعه ای که به آن وارد می شوند آماده کند، اما ما فراموششان کرده ایم و اصلاً آنها را برای این وارد شدن، آماده نمی کنیم. می گوئیم به ما چه؟ ما که نمی توانیم همه چیز را در مدرسه به او یاد بدهیم! در مدرسه ما فقط بلدیم کتابهای ریاضی و علوم و فارسی را طوطی وار به خورد آنها بدهیم.

مدرسه قرار بود شخصیت بچه های ما را شکل بدهد، اما ما فراموش کردیم؛ و وقتی بچه به مدرسه وارد می شود، به جای آنکه انگیزه ها، علاقه، کنجکاوی، خلاقیت، اعتماد، اعتماد به نفس، همکاری، همدلی، هویت و خیلی چیزهای دیگر او را در مدرسه افزایش و شکل دهیم، اینها را از او می گیریم، لگدمال می کنیم و تحویلش می دهیم.

نه تنها خود بچه ها و کارهایی که باید برای آنها می کردیم فراموش کردیم، حتی این قرارهایمان را هم فراموش کردیم و افرادی هستند که وقتی این متن را می خوانند، پشت میزهایشان جابجا می شوند و می گویند: "چه کسی گفته ما قرار بود این کارها را کنیم؟ مدرسه یعنی تحصیلات عمومی و ..."

مدرسه قرار بود مدرسه باشد، برای بچه ها، و برای تربیت بچه ها! اما به مدرسه ای برای اینکه اداره ای باشد و کارمندی باشد و میزی باشد و وزیری باشد و کتابی باشد و کنکوری باشد و بنگاهی باشد و تبدیل شده.

حتی معلمان ما هم در مدرسه حضور ندارند. آنها تا وقتی حضور دارند که مجری دقیق بخشنامه ها هستند و وقتی می خواهند خودشان باشند و خلاقیتشان را برای استادی به شاگردشان بکار ببرند، از مدرسه محو می شوند. فقط صدائی مبهم از سایه معلمان ما در مدارس شنیده می شود.

جای بچه ها و معلمان در مدرسه های ما خالی است!

اردوان مجیدی، بیش از بیست و پنج سال است که در حوزه فناوری اطلاعات، مهندسی سیستمهای اجتماعی و تعلیم و تربیت، پژوهش و فعالیت می کند. در حوزه تعلیم و تربیت او را بیشتر با تجربه مطالعه و طراحی رویکرد مدرسه حکمت می شناسند. مدرسه حکمت، بیش از آنکه یک مدرسه پیشرو باشد، سئوالاتی را پیش روی نظام آموزشی موجود قرار داده و آن را به چالش می کشد. رویکرد مدرسه حکمت (که تعداد قابل توجهی از مدارس کشور، بصورت وسیع یا محدود، ابعادی از آن را دنبال می کنند)، پارادایم متفاوتی از تعلیم و تربیت را پیش روی ما باز می کند، و باورها و پیش فرضهای مرسوم در مورد تعلیم و تربیت را تغییر داده، و جایگزینهای ممکن را برای آن ارائه می کند.

مدرسه حکمت نشان می دهد ترسیم تاسف باری که در یادداشت فوق از مدارس ما می شود، فقط یک نقد نیست، بلکه عملا می توانیم مدرسه هائی را در کشورمان تجربه کنیم، که شاگردان و مربیان به صورت حقیقی در ابعاد و جای جای آنها حضور جدی داشته باشند.

جزئیات بیشتر سوابق پژوهشها و انتشارات را در وبگاههای زیر دنبال کنید:

موسسه مطالعات راهبردی irit.ir

مدرسه حکمت www.maktabe-hekmat.ir

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْهَاسِلِينَ
شماره ۱۱

شوق تغذیه ۳۳

دوماهنامه بین‌المللی اطلاع‌رسانی، پژوهشی، آموزشی، تحلیلی در زمینه علوم انسانی
سال ششم - شماره سی و سوم - بهمن و اسفند ۱۳۹۶ - ۶۰۰۰ تومان

کانون تغذیه

این بار:
جایگاه خالی دانش‌آموزان
در
تعلیم و تربیت

در این شماره:

- ۷ گفت‌وگو با شهیندخت مولودی، دکتر محمد حسینی، دکتر یحیی قلادی، سید حسین رفیعی، خوسلفی، افسانه لوالفنجی شهرام شهبازی و بهالدین باباوردی درباره ایجاد کونگون نقش‌دهی به جایگاه دانش‌آموزان
- یادداشت‌ها و مقالاتی از: دکتر حبیب نورانی، دکتر مرتضی مجدفر، دکتر لیلا سلیم‌نقدار، ابراهیم اسلانی، دکتر محرم آقازاده
- دکتر زهرا مجاهدی، از دیوان محبیدی، علی افشار، فریبا مؤیدنیا و عباس مهیار درباره کانون تغذیه این شماره
- پاسداشت معلم ایرانی احمد داوری و گرامی داشت آند بشمندی جهانی زنان پیمازه
- به همراه گزارش‌ها، میرگردها و مطالب متنوع دیگر درباره جایگاه فراموش شده دانش‌آموزان در تربیت

شوق تعلیمی

Shoghtagheer91@gmail.com

@Shoghtagheer

در این شماره می خوانید:

- همیشه حق با دانش آموز است / ۲ / دکتر حیدر نورلی
- چند خبر و تیریک فرا رسیدن تغییر طبیعت / ۳ / دکتر مرتضی مجدفر
- همت با پای همت / ۴ / م. مؤید
- از بلوغ زودرس تا وامدهی به آموزش عالی / ۵ / دکتر لیلا سلیمندار
- حقوق شهروندی از مسیر تربیت می گذرد / ۶ / گفتگو با شهیندخت مولاردی
- بچه‌ها کجا هستند؟ / ۸ / اردوان مجیدی
- سال‌های دور از زندگی / ۱۰ / گفتگو با دکتر محمد حسینی
- آقا، خانم، اجازه! / ۱۴ / علی انصاری سمیرمی
- تربیت و مهندسی معکوس / ۱۵ / محمدرایحیم محمدی
- دانش آموزان و فضای عاری از مشاوره / ۱۶ / ابراهیم اصلانی
- فلسفه برای کودکان، همان زندگی است / ۱۸ / گفتگو با دکتر حبیبی فغانی
- رابطه دانش آموز و معلم در سند تحول تعاملی هدفمند است / ۲۲ / گزارش نشست علمی
- معکوس، اما ارزشی! / ۲۳ / گفتگو با سیدحسین رضوی خوسلی
- انتخاب‌گری در زندگی / ۲۶ / گفتگو با فاطمه لیواقتی
- مدرسه شاه، تضمین‌کننده سلامت روانی دانش آموزان / ۲۸ / موسی صدیقی
- روش‌هایی برای بهبود رابطه معلمان و دانش آموزان / ۳۰ / ترجمه فاطمه فغانی
- تبیین‌کننده همه‌جانبه رفتارهای کودکان / ۳۱ / آشنایی با زندگی و فعالیت‌های زان پباز
- معلم بودن و معلم ماندن برای دانش آموزان / ۳۲ / یادکردی از زندیاد احمد دلیری
- پل غایب پیاده بسازیم / ۳۴ / گفتگو با شهرام شعبی، نویسنده کودک و نوجوان
- کلاس‌هایی بدون دانش آموز / ۳۷ / (فر) با مؤیدنیا
- این مدرسه بوی زندگی می‌دهد / ۳۸ / گزارشی از دبیرستان شهید مدنی سلطقیه
- رویکرد امروز تعلیم و تربیت / ۴۰ / بنالله گل محمدی
- دانش آموز عمتما / ۴۱ / محموسه دانائشان
- از حمایت استعدادهای تا هدایت تحصیلی / ۴۲ / دکتر زهرا مجاهدی
- واقعاً همین است که هستم! / ۴۴ / آزاده حسینی
- میزگرد: این بار پای صحبت دانش آموزان نشستیم... / ۴۶ / ملکه ارشداد
- مراهمنای عملی نگارش و اجرای برنامه مدرسه / ۵۰ / معرفی کتاب
- آشنایی با کانال تلگرامی شوق تعلیمی / ۵۱ / اطلاع رسانی
- تصمیم‌گیری و خانواده / ۵۲ / دکتر لیلا سلیمندار
- پوشه یا پرونده طنز کلاس / ۵۴ / عباس مهیار
- از اعتماد شما متشکریم! / ۵۶ / حسین تقوی شامکونی و زهرا کمشی کمر
- به ما مانا مون چی می‌گید که این همه عوض شدن / ۵۸ / ۱۲ / نویسه علیقلی
- هر مهاجر یک ظرفیت است، دانش آموز هم! / ۵۹ / شماره نیکخواه‌فیکخواه
- سرگردانی مسافران کوچک یادگیری / ۶۰ / امیرم کریم‌پزاد
- چکیده انگلیسی / ۶۴ / فاطمه فغانی

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ
 خداوند سر نوشت هیچ قومی را تغییر نمی‌دهد مگر آن‌که
 آن‌ان چه را در خودشان است، تغییر دهند. (رعد/ ۱۱)

دوماهنامه بین‌المللی

اطلاع‌رسانی، پژوهشی، آموزشی، تحلیلی

در زمینه علوم انسانی

سال ششم، شماره ۴ سی و سوم، بهمن و اسفند ۱۳۹۶ / ۴۰۰۰ تومان
 شماره مجوز نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: ۹۰/۹۰۰۹-۹۰/۴/۱۳

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: دکتر حیدر نورلی
 سردبیر: دکتر مرتضی مجدفر

شورای تحریریه و دبیران گروهها:

تحقیقات و نوآوری‌های آموزشی، دکتر حیدر نورلی

رهبری آموزشی و تربیتی در مدرسه، دکتر مرتضی مجدفر

روان‌شناسی (سلامت و تربیتی)، ابراهیم اصلانی

یاددهی - یادگیری و برنامه‌ریزی در مدرسه، دکتر محرم افزانه

تکنولوژی‌های آموزشی نوین و تجربه‌های مدرسه‌داری در جهان، محرم تقی‌زاده

تربیت غیررسمی (معمولاً سه زبانه و آموزش‌های ویژه)، دکتر لیلا سلیمندار

مشاوران علمی تحریریه (به ترتیب حروف الفبایی): دکتر علی‌اسفر احمدی، دکتر عادل

پیدایی، دکتر محمدرایحیم بیوزندی، دکتر علی خلخالی، دکتر محمدرضا سرگزازی،

دکتر محمدمدنی شامی، مهندس علی زلفشان، مهندس صادق صابقی پور، دکتر نعمت‌الله

فغانی، دکتر علیرضا حبیبی و دکتر مهدی نوید انصاری

مشاور حقوقی و بازرگانی: ابراهیم شکا

مدیر داخلی و امور هنری: نسیم سالک

ویراستار: نورمحمد خانی‌نور

همراهنگی گفتگوگوه: دکتر محمدرضا صدیقی

عکس: نگار مجدفر

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۲۱۷ / ۰۲۱-۸۸۳۲۵۲۱۸ (نمابر)

نشانی: تهران، خیابان گریبویان‌زند، خیابان مانشهر، نبش پکنه

پلاک ۲، واحد ۱۲

فلسف: پیشگامان پژوهش‌مدار

انوبگرایی، چاپ و مصطفی صاحب کوب

تلفن: ۰۲۱-۹۷۲۲۶۵۰۰

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، نشانی: سن شهید مدنی، شهید شعبی، پست‌کد: ۱۳۹۶